

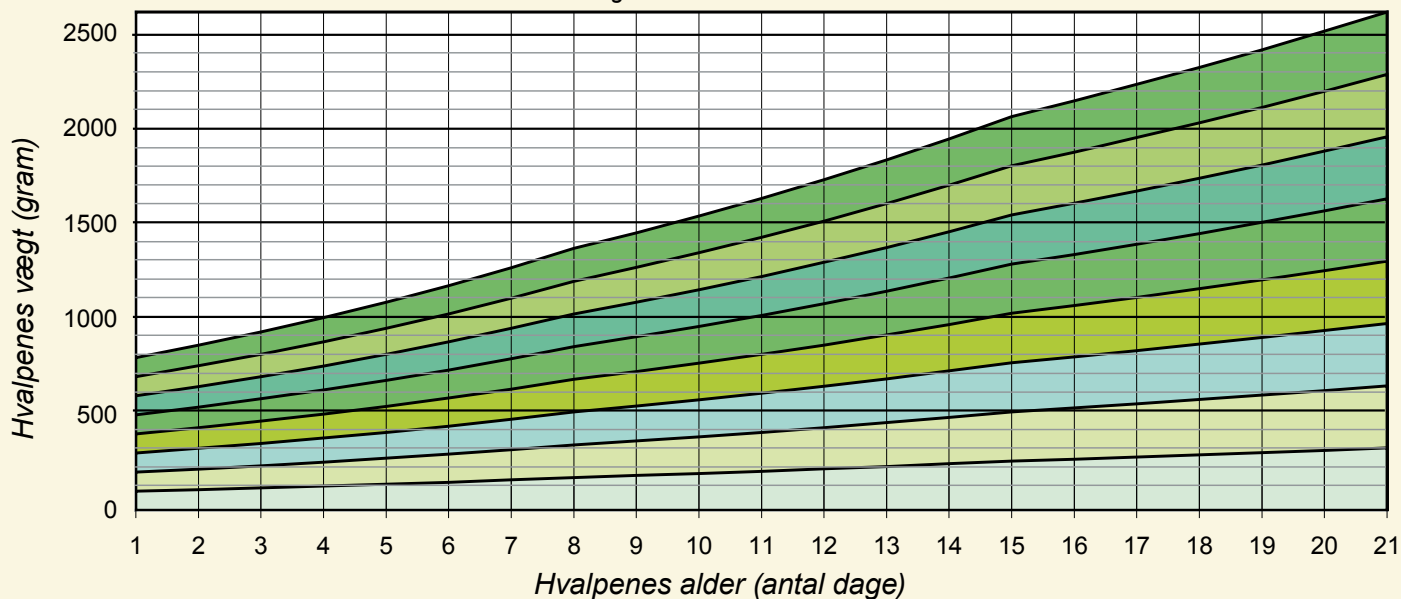
Vi venter hvalpe...

- EN GUIDE TIL TÆVEHUNDEEJERE

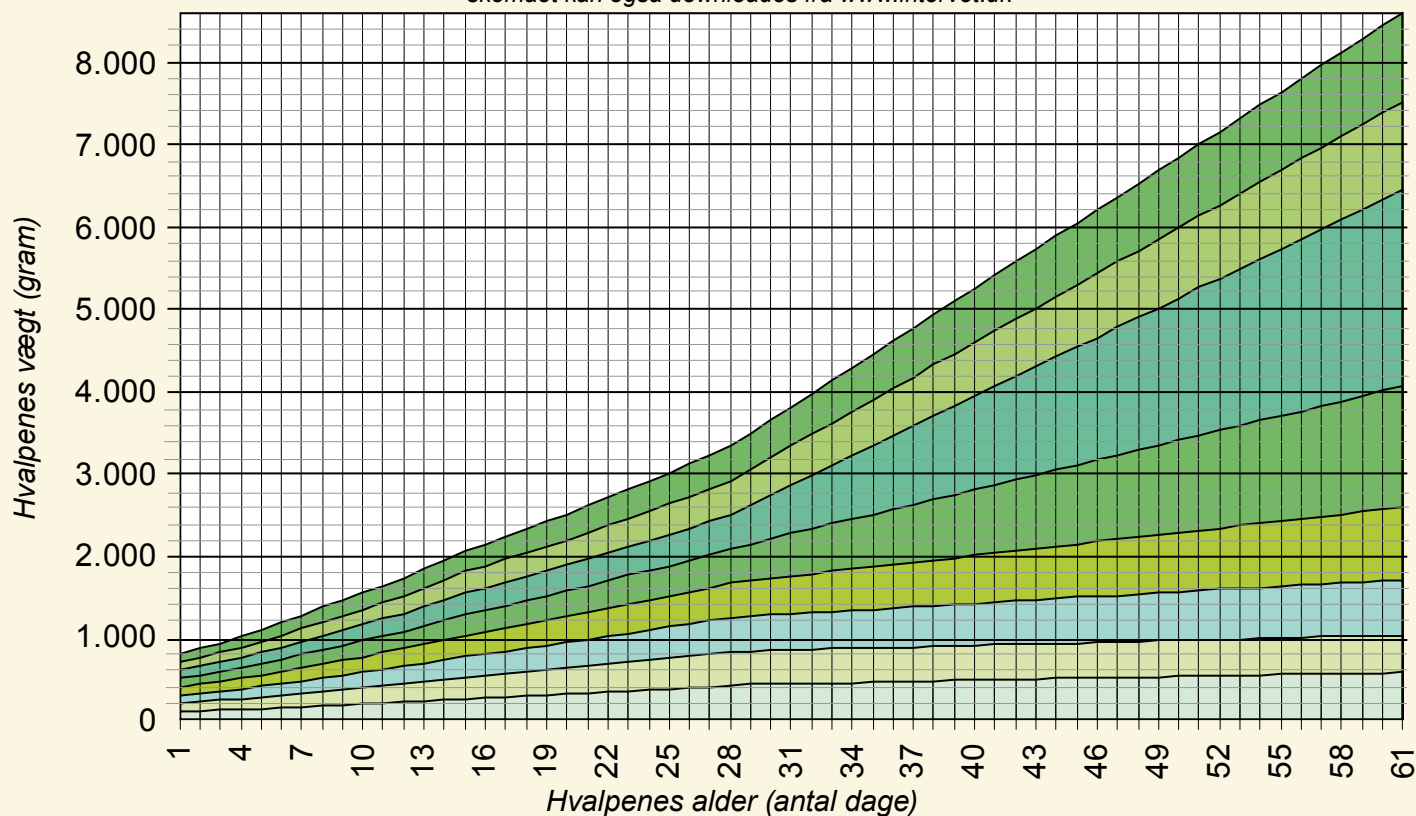

VÆKSTKURVER FOR HVALPE

Vækstkurve for hvalpe fra de er 1 - 21 dage gamle
- skemaet kan også downloades fra www.intervet.dk

Vækstkurve for hvalpe fra de er 1 - 61 dage gamle
- skemaet kan også downloades fra www.intervet.dk

Vi venter hvalpe...

- EN GUIDE TIL TÆVEHUNDEEJERE

At trække et kuld hvalpe på sin tævehund er en stor oplevelse, men også en tidskrævende og til tider vanskelig opgave. Beslutningen bør tages efter grundige overvejelser med hensyn til både tævens og den valgte hanhunds fysiske og mentale sundhed, og det vil altid være en god ide at rådføre sig med sin dyrlæge, og for racehundes vedkommende evt. en specialklub før parringen. Især hvis det er første gang, man planlægger at få hvalpe.

Tæve med hvalpe

Det er en god ide at lade tæven vaccinere før parring, da de kommende hvalpe så vil være godt dækket ind med de aktuelle antistoffer. Tal med din dyrlæge om tævens vaccinationsstatus, så kan I i fællesskab finde ud af, om hun bør have en vaccine mere inden parring.

DRÆGTIGHED

Tæver er drægtige i ca. 63 dage, men da ægløsningen kan være sket både før og efter parringen, og der i nogle tilfælde er tale om parring over flere dage, kan der godt gå enten færre eller betydeligt flere dage fra første parring, til fødslen går i gang.

De sidste 3-4 uger før fødslen er det ofte synligt, at der er hvalpe på vej. Tæven er blevet mere omfangsrig og har

Foto: Søren K. Lager, Kermel/Chessracing's

Højdrægtig tæve, 3 dage før fødsel

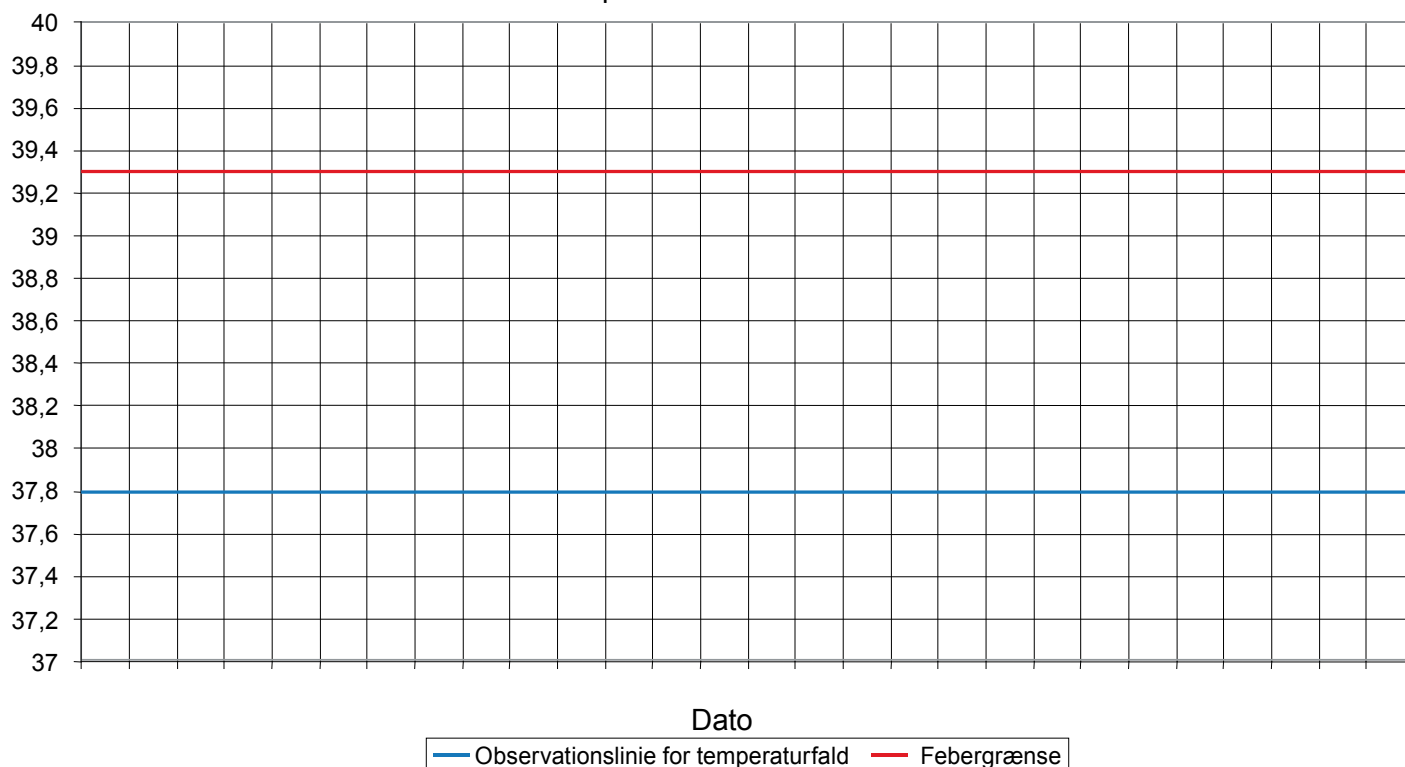
brug for noget mere næring til fosterproduktionen og senere mælkeproduktion. Det kan dog være svært at have plads til større måltider i maven, så hun vil have glæde af flere mindre måltider om dagen. Foderet skal være lidt anderledes sammensat end det, hun er vant til. Et hvalpefoder af god kvalitet vil som oftest opfylde hendes krav. Alt efter hundens race er det ikke sikkert, at tæven og de kommende hvalpe skal have den samme type hvalpefoder. Tag en snak med dyrlægen om, hvilket foder hun og de kommende hvalpe vil have bedst af. Tal også med dyrlægen om ormebehandling.

FØR FØDSLEN

Det kan være svært at forudse, hvornår fødslen går i gang, men hvis man tager tævens temperatur 2 gange dagligt i ugerne op til fødslen, vil man bemærke et temperaturfald på ca. 1° C ca. 1 døgn før fødslen. Temperaturen stiger til normalværdi igen inden fødslen. Tævens normaltemperatur ligger lige over 38° C.

Det kan være en hjælp at måle temperaturen på tæven 2 gange dagligt fra ca. 10-14 dage før forventet fødsel og føre temperaturen ind i temperaturdiagrammet i næste afsnit. Temperaturen måles i tævens endetarm ved hjælp af et almindeligt digitalt kropstermometer.

Temperaturkurve for tæven

HVALPEKASSE

De fleste tæver viser interesse for at "bygge rede" i dagene op til fødslen. Dette kan være ved at samle tæpper og "grave hule" i haven eller indendørs i kassen eller seng og møbler. Det er en fordel, at tæven på dette tidspunkt allerede er præ-senteret for en egnet hvalpekasse.

Hvalpekassen er vendt om, så hvalpene ikke falder ud

Hvalpekassen skal være rummelig nok til tæve og hvalpe de første 3-4 uger. Den kan fores med gamle lagner eller aviser og bør være nem at rengøre. Især for de større racer er det en god ide at forsyne siderne med afstandsstykker eller lister, der rager 5-10 cm ind i kassen hele vejen rundt for at undgå, at hvalpene bliver mast eller lagt ihjel af tæven. Nogle opdrættere har gode erfaringer med at tilbyde tæver af større racer en gummibåd som fødekasse (2-3 personers afhængig af tævens størrelse) f.eks. fra en legetøjsforretning. Den har den fordel, at siderne er faste, så tæven kan støtte mod dem, samtidig med at de er behagelige for hende at ligge op ad.

Foto: Søren K. Lager, Kennel Chessieracing's

Fødsel i gummibåd. Her er det en time efter fødslen - hvalpene dier

Den oppustelige bund er en fordel, fordi nogle tæver – især førstegangsfødende – kan være meget urolige under fødslen og måske kommer til at klemme en nyfødt hvalp. Et døgn tid efter fødslen er det oftest en fordel at flytte tæven og kuldet over i en hvalpekasse. Gummibåden kan nemt rengøres og bruges igen – eller på stranden næste sommer....

FØDSELN

Selve fødslen starter med opblokningsfasen, hvor tæven ofte bliver urolig. Nogle bliver kontaktsøgende, andre vil være i fred. Hos nogle bliver redebygningsadfærden ekstra udtalt i denne fase. Tæven vil som regel ikke spise noget i denne fase, men drikker måske lidt oftere.

Denne fase kan være lang, der kan gå mange timer, før selve fødslen begynder.

Selve fødslen er kendetegnet ved presseveer, som kommer med minutter eller sekunders interval. Tæven kan både stå og ligge, mens hun presser og hun vil ofte skifte stilling hyppigt.

Når tæven presser vil hun krumme ryggen og det er ikke ualmindeligt, at hun slikker sig mellem veerne eller piber eller knurrer, når der er en hvalp på vej ud.

De fleste tæver har ikke noget imod selskab på dette tidspunkt, men vær ikke flere tilstede end nødvendigt og vær stille, så hun ikke bliver stresset.

Sørg for, at der står frisk drikkevand til hende tæt ved kassen. Hun er nok først interesseret, når fødslen er slut, men hun bør have mulighed for at drikke, hvis hun har lyst.

Hvalpene kan blive født både forlæns og baglæns, og fostervandet kan gå, lige før hvalpen kommer ud eller samtidig med. Fostervandet kan hos enkelte af hvalpene være grumset af "tarmbeg" fra hvalpene eller i nogle tilfælde grønligt, uden det er problematisk. Hvalpen kan også fødes i en intakt fosterhinde, som tæven så hjælper den af med. Gør hun ikke det, må man lige hjælpe med at frigøre og massere den lille

Tæven (Broholmer) hjælper hvalpen fri af fosterhinder og navlestreng

Fotos: Jan Thielkjær

hvalp, for at sætte vejtrækningen i gang. Tæven vil typisk slikke hvalpen ren og æde fosterhinder og moderkage, og hvis hvalpen er slap, vil hun ofte tage den i munden og klemme på den – det er helt normalt, når blot tyggeriet og slikkeri omkring navlestrengen ikke bliver for overdrevet.

Hvis ikke hun selv får gang i en stille hvalp i løbet af kort tid, kan man prøve at massere den med et frottehåndklæde, og frigøre mund og svælg for slim med en finger.

Der skal komme en moderkage pr. hvalp, og de kan komme i forbindelse med hver hvalp, men der kan også komme flere hvalpe efterfulgt af et tilsvarende antal moderkager. Sørg for at tælle moderkagerne, da det er vigtigt, at der ikke tilbageholdes nogle i livmoderen efter fødslen.

Fotos: Søren K. Lager, Kennel Chessieracing's

En hvalp er netop født. Tæven stimulerer den ved at slikke den. Læg mærke til det grønne fostervand, som ses lige bag ved tæven. Farven er ikke ualmindelig i enkelte fosterblærer.

Når alle hvalpe og moderkager er født, vil tæven falde til ro og have tid til at amme og rengøre sine hvalpe. Ofte vil hun nu også gerne spise og drikke lidt, hvis det serveres i eller ved kassen.

Der er ikke to fødsler, der forløber ens. For de fleste racer er fødsler som regel uproblematisk, og tæven klarer det fint selv, men nogle gange kan der blive brug for hjælp, hvis veerne svækkes, eller der ikke er plads i fødselsvejen til en eller flere hvalpe.

Her kan dyrlægen hjælpe med at sætte fødslen i gang igen, eller forløse hvalpene ved kejsersnit, hvis det skulle være nødvendigt.

Som tommelfingerregel skal man kontakte dyrlægen

- 1) Hvis der går mere end 2 timer imellem hvalpene - eller
- 2) Hvis tæven har presseveer uden resultat i ½ time - eller
- 3) Hvis der har været kraftige presseveer, som er gået i stå igen.

Foto: Søren K. Lager, kennel Chessieracing's

3 døgn gamle - tæve og hvalp er nu flyttet over i større hvalpekasse end gummibåden

I skemaet noteres, om der er observeret urin og afføring fra den enkelte hvalp samt dato for ormekur

Hvalp:												
Urin												
Afføring												
Ormebeh. 1. gang												
Ormebeh. 2. gang												

EFTER FØDSLEN

Tævens rengøring af hvalpene kan godt virke lidt voldsom, men så snart der kommer liv i dem bliver behandlingen blidere og vil nu bestå i renslikning og små puf.

Hvalpene vil herefter søge ind til tæven med små ryk og zig-zag bevægelser. Når de når frem til en dievorte, vil de sutte/suge sig fast, og indtage deres første måltid, som bl.a. indeholder antistoffer mod sygdomme, som tæven har været præsenteret for (evt. i form af vaccination).

Når hvalpene sutter, frigives der hormoner hos tæven, som dels tjener til at frigive mælk til hvalpene, men som også får tævens livmoder til at trække sig sammen og hjælpe med at uddrive evt. tilbageværende hvalpe eller moderkager.

Disse sammentrækninger vil få tæven til at ligge og halse lidt, når hvalpene dier. Imellem måltiderne bør tæven dog være afslappet og rolig, da vedvarende pusten og rastløshed kan være tegn på tilbageværende hvalpe eller moderkager.

Det er ikke ualmindeligt, at tæven først falder til ro og lader hvalpene die længere tid af gangen, når den sidste hvalp er født.

Foto: Søren K. Lager, kennel Chessieracing's

Hvalpen har godt ved dievorten. De første måltider forsyner hvalpen med antistoffer mod smitsomme sygdomme

Tæven vil typisk pletbløde fra kønsåbningen 2-3 uger efter fødslen, nogle gange lidt længere tid.

Flåddet kan være begsort eller grønligt i begyndelsen, bliver så blodigt og vil skifte farve til brunligt i slutningen af perioden, men bør ikke tiltage i mængde eller blive ildelugtende, ligesom tæven ikke må blive sløj, nedstemt eller miste appetit.

Det er efter fødslen en god ide fortsat at følge tævens temperatur, da en tilbageholdt efterbyrd eller infektioner i livmoder eller mælkekirtler vil give feber. Tævens normaltemperatur ligger mellem 38°C og 39°C, og hun har feber, når temperaturen kommer over 39,3°C.

PLEJE AF HVALPENE

Umiddelbart før eller efter måltiderne vil tæven rengøre hvalpene ved at slikke dem i ansigtet, på kroppen – især sider og bug – samt omkring endetarm og kønsåbning.

Denne massage er vigtig for de nyfødte hvalpes tarmfunktion samt for evnen til at urinere og have afføring.

Foto: Søren K. Lager, kennel Chessieracing's

Tæven hjælper hvalpene af med urin og afføring

Er tæven ikke i stand til dette på grund af sygdom, uerfarenhed eller for mange hvalpe, må man som opdrætter hjælpe lidt til med en lun, hårdt opvredet vaskeklud.

Uanset om tæven selv klarer opgaven, eller man må hjælpe hende, er det vigtigt at notere, om alle hvalpene kan komme af med urin og afføring. Observationerne for hver enkelt hvalp kan med fordel indføres i skemaet på side 6.

Ormekur kan ligeledes indføres i skemaet. Tal med dyrlægen om, hvornår kuldet bør behandles.

Ligeledes er det i nogle tilfælde nødvendigt at hjælpe til med at holde hvalpene varme. Dette er tilfældet, hvis tæven ikke tager sig nok af dem, så de ligger og bliver kolde. I sådanne tilfælde kan man lægge en varmekilde i form af et opvarmet plastikkølelegeme eller en plastikflaske med varmt vand og et håndklæde omkring ned til hvalpene.

ERNÆRING AF TÆVEN

Alt efter race vil tæven ofte føde 3-10 hvalpe, nogle gange flere. Det kræver naturligvis et stort overskud at ernære så mange hvalpe, hvorfor det er vigtigt med det korrekte foder til tæven.

De sidste 3 uger inden fødslen, samt tiden til hvalpene er fravænet ved 6-8 ugers alderen, har tæven brug for mere

Foto: Jan Thielker

Broholmerhvalp - 3 uger gammel

energi, end det er muligt for hende at optage gennem almindeligt fuldfoder til voksne hunde.

Derfor er det vigtigt at fodre hende med et kvalitetsfoder beregnet til hvalpe og drægtige og diegivende tæver. Selvom der er tale om en tæve af stor race, er der her tale om hvalpefoder til hunde af små racer. Spørg din dyrlæge til råds om, hvilken fodertype der er bedst egnet til din tæve, og vær opmærksom på, at det kan være, du skal skifte over til en anden type, når hvalpene skal til at have fast føde.

Nogle tæver af de helt små racer kan have problemer med at mobilisere kalk nok, når mælkeproduktionen går i gang. De er disponerede for eklampsi eller "mælkekramper" – og må have kalktilskud af dyrlægen.

Tæven vil oftest have svært ved at forlade hvalpene mange minutter af gangen de første dage eller uger, hvorfor det kan være nødvendigt at følge hende ud af hvalpekassen, når hun skal gøre sig ren eller spise og drikke.

Foto: Søren K. Lager, kennel Chessieracing's

En god ernæring er alfa og omega for tæven. Her er det Chessieracing's Anuke

Vækstkurver for hvalpe - se side 2

Foto: Jan Thielkjer

Broholmerhvalpe - 5 uger gamle

ERNÆRING AF HVALPENE

Den første mælk hvalpene modtager fra tæven kaldes rå-mælk. Der er ikke så meget af den som af den efterfølgende mælk, til gengæld indeholder den en masse antistoffer, som beskytter hvalpene mod sygdomme de første 2-3 måneder af deres liv. Disse antistoffer er så store, at de normalt ikke ville kunne passere over tarmvæggen, men de første 1½ - 2 døgn af hvalpenes liv er der åbent for passage. Det er derfor vigtigt, at alle hvalpene dier hos tæven i denne periode.

Foto: Boe

De bagerste kirtler giver mest mælk - Emma med få dage gamle hvalpe

De første 3-5 uger lever hvalpene udelukkende af moder-mælk, men det er ikke altid, tæven producerer mælk nok til hvalpene. Det kan være, hun er lidt for længe om at få mæl-

keproduktionen i gang, eller at hun har for mange hvalpe til at ernære dem alle sammen.

Under naturlige forhold ville nogle eller alle hvalpene dø, men som opdrætter kan man vælge at hjælpe hende. Nogle opdrættere vælger at lade nogle af hvalpene aflive, hvis tæven har født et meget stort antal, men nogle tæver kan faktisk klare at ernære et imponerende antal hvalpe, og er det ikke tilfældet, kan det være, at alle hvalpene er lidt underernærede, hvorved der ikke bliver så stor forskel på de små og svage og de store og stærke.

Det kan altså være svært både følelsesmæssigt, men også praktisk at vurdere, hvor mange - og i så fald hvilke - hvalpe, der skal tages fra. Det vil altid være en god ide at bede dyrlægen eller en erfaren opdrætter om hjælp til beslutningen, hvis man vælger at fjerne en eller flere hvalpe.

Man kan heldigvis også vælge at hjælpe tæven med at ernære hvalpene, hvis det er nødvendigt.

Foto: Boe

Hvis tæven har mælk nok, vil hvalpene typisk spise sig mætte i løbet af 10-15 minutter og herefter falde til ro et par timer, måske helt op til 3-4 timer ad gangen.

Hvis der er mange hvalpe, kan de dog vågne og være sultne på forskellige tidspunkter, - nogle gange vækker de så hinanden, hvorfor der ikke er ro så længe ad gangen.

Hvalpene er ikke nødvendigvis lige store og tager heller ikke lige meget på, selvom de får mælk nok. Hvis man vejer hvalpene på samme tid hver dag, enten før eller efter de har spist, og fører vægten ind i vækstkemaet på side 2, kan man se, om hvalpene følger deres vækstkurve og dermed vokser, som de skal. Hvis de gør det, får de nok at spise, og der er ingen grund til at give tilskud. Hvis der derimod er meget uro i hvalpekassen, hvalpene ikke tager det på, de skal og snarere falder i søvn af udmattelse, end fordi de er mætte og tilfredse, bør man hjælpe til med modernælkserstatning og sutteflaske. Begge dele kan købes hos dyrlægen eller på apoteket. Det er vigtigt, at det er modernælkserstatning, der er beregnet til hundehvalpe.

I nogle tilfælde drejer det sig om få dage, i andre tilfælde indtil hvalpene begynder at spise selv. Lad hvalpene die hos tæven og giv dem modernælkserstatning med sutteflaske, efterhånden som de slipper dievorterne, fordi der ikke er mere mælk. Sørg for, at alle hvalpene får chancen for at opsøge en vorte hos tæven nogle gange i døgnet.

Hvis det ikke er muligt at kende hvalpene fra hinanden ved hjælp af køn, aftegninger eller andre markante forskelle, kan man mærke nogle af dem med en lille klat neglelak eller et lille klip i pelsen i nakken, midt på ryggen, over halen eller flere af stederne.

Foto: Søren K. Lager, kennel Chessieracing's

ca. 3 uger - hvalpene kan så småt begynde at smage på lidt opblødt foder

Foto: Jan Thilthier

Fællesspisning - 5 uger gamle

Når hvalpene er 3-5 uger gamle, begynder de at spise selv. Det er vigtigt, at foderet er korrekt sammensat, hvorfor et fuldfoder kan anbefales. I starten har hvalpene brug for blødt foder i form af dåsemad eller opblødt tørfoder. Heri kan der evt. blandes modernælkserstatning (til hunde) i starten. Hvis det tørre fuldfoder ikke er i for store bidder, kan hvalpene begynde at tygge dem, når de er 5-7 uger gamle. I starten kan man evt. knuse bidderne og gerne lade hvalpene selv søge dem op på gulvet, græsplænen eller andet underlag.

Foto: Nina Wennich

Lad evt. hvalpene selv finde noget af foderet på græsplænen eller gulvet

Under naturlige forhold ville tæven begynde at tilbyde hvalpene foder, som hun selv gylpede op. Denne adfærd ville udløses, når hvalpene tiggede foder ved at slikke hende i mundvigene. Det er de færreste tamhunde, der gylper foder op til deres hvalpe, men "tiggeadfærden" er stadig intakt hos hvalpene, og senere i livet vil hunden bruge denne adfærd i andre sammenhænge.

Foto: Jan Thilthier

Søvn og mad. Begge dele er vigtige for aktive hvalpe

Vækstkurver for hvalpe - se side 2

HVALPENES UDVIKLING

0-13 DAGE

Foto: Søren K. Lager, Kennel Chessieracings

Nyfødt hvalp

De nyfødte hvalpe er meget hjælpeløse. De kan ikke selv holde sig varme, men er afhængige af tæven og deres søskende for ikke at blive for kolde. De kan hverken se eller høre, deres lugtesans er stadig kun mangelfuldt udviklet; det samme gælder smagssansen. Deres følesans er til gengæld noget bedre udviklet. De er kulde og varmfølsomme og kan i høj grad registrere berøring, tryk og smerte.

Desuden har de en god genopretningsrefleks. Det vil sige, at de hurtigt kommer på ret køl igen, når de væltes omkuld.

I starten bevæger de sig i rykkende zig-zag bevægelser primært ved hjælp af hoved, bryst og forben, mens bagkroppen er mere inaktiv. Bevægelserne vil foregå cirkulært, til de mærker varmen og evt. berøringen fra mor og kuldsøskene.

13-20 DAGE

I denne periode begynder hvalpenes sanser at vågne, og de kan efterhånden modtage flere informationer om deres omgivelser.

Foto: Susanne Gram

Hvalpene her er 2½ uge gamle

Øjnene åbnes i starten af perioden, og i slutningen af perioden begynder hvalpene at registrere lyde. I løbet af denne periode bliver de også bedre til at bevæge sig omkring. I slutningen af denne periode vil de begynde at opsoge og undersøge genstande og skabninger i deres nære omgivelser.

3-8 UGER

Denne periode er den første og vigtigste del af socialiseringsperioden, som forløber til hvalpene er ca. 12-16 uger gamle.

Der sker en markant udvikling af hvalpenes bevægelsesmønster og indbyrdes kommunikation i denne periode. I starten følger de primært efter hinanden, fra 5. uge løber de rundt sammen, og fra 7. uge begynder de at lave angreb på hinanden i grupper, de slås mere og bider i hinanden en stor del af tiden. Denne del af deres adfærd har stor betydning for udviklingen af deres sprog, deres indbyrdes relationer, og er også vigtig for at træne bidehæmning (de finder ud af, hvor hårdt de kan bide uden at skade hinanden). Der er store individuelle og raceafhængige forskelle på hvalpenes grad af aggressivitet og lyst til at løbe efter og slås med hinanden.

Foto: Susanne Gram

"Så øver vi os i kamp teknik" - brydekampene er en del af den sociale udvikling

Det er også i denne periode deres hjerne danner sig et billede af, hvad der er kendt, og hvad der er fremmed. Hvalpenes hjerner udvikler sig med imponerende fart i denne periode. Væksten foregår udelukkende ved dannelse af forbindelser mellem de enkelte hjerneceller i takt med, at hvalpene modtager sanseindtryk fra deres omgivelser. Lever hvalpen i et miljø fattigt på indtryk i denne periode, vil der altså ikke dannes det samme antal forbindelser, som hvis hvalpen modtager et større antal sanseindtryk i perioden. Man kalder også denne periode for den kritiske periode, da hvalpen ikke på et senere tidspunkt i livet har mulighed for at danne de forbindelser mellem hjernecellerne, som bør dannes her.

Foto: Intervet/Schering-Plough Animal Health

Afkrydsningssskema - hvalpen præsenteret for: **3-5 uger** **5-8 uger**

3 – 8 uger:															
Spædbarn															
Barn 1-3 år															
Barn 4-6 år															
Barn 7-12 år															
Pige 13-18 år															
Dreng 13-18 år															
Kvinde															
Mand u. skæg															
Mand med fuldskæg															
Paraply															
Hue/hætte og tørklæde															
Solbriller															
Hat															
Styrthjelm															
Badebold															
Støvsuger															
Føntørrer															
Vand (håndbruser – balje)															
5 – 8 uger:															
Køretur i bil															
Cykel															
Knallert / motorcykel															
Løbehjul															
Rulleskøjter															
Barnevogn															
Græsslåmaskine															
Lydpåvirkninger:															
Musik– forskellige typer															
Pift og fløjten															
Torden og regn – evt. lydspor															
Fyrværkeri – lydspor															
Tæt trafik – evt. lydspor															

- skemaet kan også downloades fra www.intervet.dk

SOCIALISERING AF HVALPENE

Socialisering er betegnelsen for den udvikling, hvalpene gennemgår, mens deres hjerne danner sig et billede af, hvad der er kendt, og hvad der er "fremmed". Da man som opdrætter bestemmer, hvilket miljø hvalpen vokser op i, er man også ansvarlig for hvalpens "verdensbillede".

Foto: Estrid Høesager

I kærlige hænder.....

I praksis betyder det, at hundehvalpe, der for første gang i sit liv præsenteres for et menneske, når de er 3 uger gamle, straks vil opsøge og undersøge personen, selvom denne forholder sig passivt. Sker præsentationen først, når de er 5 uger gamle, skal hvalpene præsenteres for vedkommende flere gange, før de samler mod til at kontakte personen, og hvis de først præsenteres for mennesker, når de er 14 uger gamle, vil de aldrig selv opsøge kontakt. På dette tidspunkt har deres frygt for det nye for længst overhalet deres nysgerrighed.

Under mere naturlige forhold end dem vi tilbyder vores hunde, er det fornuftigt, at de meget tidligt i livet lærer at betragte deres nærmiljø som naturligt og "ufarligt", mens de nye indtryk, de støder på, når de begynder at færdes lidt alene er

Foto: Susanne Gram

Hvad mon det er?

potentielt farlige. Jo ældre de bliver, og jo længere væk fra hulen og deres mor de kommer, jo mere skal de være på vagt.

Frygten for nye indtryk begynder at stige, når hvalpene er 5 uger gamle. På samme tid vil deres nysgerrighed derfor gradvist aftage. Når hvalpene er 12-16 uger gamle, vil de have behov for tid og hjælp til at stifte bekendtskab med ukendte genstande og skabninger. Man siger, at socialiseringsvinduet lukker på dette tidspunkt, da der herefter ikke længere er mulighed for at socialisere hvalpen, men tilvænnning kan naturligvis stadig lade sig gøre, dette er blot en meget langsommere og mere omstændig proces.

Den beskrevne udvikling er naturligvis praktisk for dyr, der lever vildt og som hurtigt skal lære at klare sig selv, men hvor alt ukendt kan være farligt.

I det samfund, hvor vi anbringer vores hunde, kræves en meget stor indsats fra især opdrætters, men også fra hvalpekøbers side for at sikre hunden et trygt og godt liv omgivet af børn, voksne, biler, tog, rulleskøjter, knallerter, fyrværkeri, støvsugere, hårtørre osv.

OPDRÆTTERENS OPGAVER

Som opdrætter har man langt det største ansvar for, at hvalpen får en god start.

Det er naturligvis vigtigt, at forældredyrene har et godt og stabilt temperament, men derudover har man ansvaret for hvalpene i den vigtigste del af deres socialiseringsperiode.

Foto: Pernille Wennich

Støvsugeren skal også undersøges.....brug evt. afkrydsnings-skemaet på side 11 - og kryds af efterhånden, som hvalpene oplever de forskellige mennesker og genstande

I denne periode er det vigtigt, at hvalpene jævnligt hilser på mange forskellige mennesker af begge køn og i alle aldre. Et 2 årigt barn med høje hvin og klodsede bevægelser er ikke det samme for hvalpen som en 50-årig mand med fuldskæg eller en kvinde med stor hat eller solbriller.

Foto: Susanne Gram

Batman og Ninja kan ikke skræmme dem

Selvom det måske lyder fjollet, er det en god ide jævnligt at klæde sig ud, når man håndterer hvalpene. På denne måde vænner de sig tidligt til store hatte, skæg, solbriller, tørklæder, styrthjelme, rulleskøjter osv.

Dagligdagslyde fra vaskemaskinen, støvsugeren, hårtøreren og barbermaskinen samt forskellige typer af musik, bør også være en del af hvalpenes daglige lydbillede.

Fra hvalpene er ca. 5 uger gamle, bør man begynde at tage dem med udendørs, – sammen eller hver for sig for at vænne dem til de lyde, lugte og andre indtryk, der findes udendørs.

Samtidig kan man benytte chancen til at lade hvalpene gøre sig rene på underlag af forskellig type, dvs. græs, fliser, grus, jord osv., da de senere vil være "loyale" over for det underlag, de tidligere har brugt som toilet.

Det er derfor også vigtigt, at hvalpene ikke kun har prøvet at gøre sig rene på savsmuld eller avispapir, da det kan give den nye ejer et unødvendigt stort arbejde med renlighedstræningen.

Samtidig kan man i denne periode vænne dem til bilen. Små køreture af få minutters varighed vil være gavnlige tilvænnelse, når de senere skal transporteres til deres kommende hjem. Køreturene bør foretages på tom mave, da det gerne skulle være en god oplevelse, og hvalpe nemt bliver køresyge.

Foto: Pernille Wennich

Bilen er også et besøg værd, før man flytter hjemmefra

Det er vigtigt, at alle oplevelser gemmes som gode erfaringer hos hvalpene, hvorfor de naturligvis ikke skal udsættes for overlast fra uforsigtige børn eller voksne. Al samvær med børn bør være under opsyn af en voksen person, og det er en god ide, at eventuelle gæster sætter sig ned til hvalpene frem for at bære rundt på dem.

Oplevelser, som det er vigtigt, men vanskeligt at give hvalpene i den første tid kan af og til tilbydes som lydspor. Dette gælder fyrværkeri, skud, tordenvej, tung trafik osv. Sådanne lyde kan købes som optagelser på CD – og afspilles for hvalpene. En knaldhættepistol kan bruges til at vænne hvalpene til lyden af skud.

Er der nogle af disse oplevelser, som skræmmer hvalpenes mor, eller andre ældre hunde i husstanden, bør hvalpene isoleres fra disse hunde, mens eksponeringen står på, så de ikke lader sig påvirke af disse hundes frygtreaktioner.

For at kunne overskue hvilke oplevelser, man har tilbudt hvalpene i den kritiske periode, kan det være en hjælp med et afkrydsningsskema, som udfyldes i takt med de oplevelser man har tilbudt hvalpene.

På denne måde kan man bedre overskue, hvilke oplevelser man har været flittig til at tilbyde hvalpene, og hvor man mangler at sætte ind. I sidste ende kan det også være en hjælp til hvalpekøberne, så de kan gøres opmærksom på, hvor det især er vigtigt, at de yder en indsats, når de får hvalpene hjem.

Foto: Susanne Gram

Høns og børn, det hele skal opleves...

Foto: Boe

Små racer skal ofte vænnes til (cykel) kurv

Broholmerhvalp - 6 uger

Foto: Jan Thielkjær

Man slapper af i trygge omgivelser...

Foto: Dorthe Jørgensen

Børnene - Lindmen med Ches

Foto: Søren K. Lager, Kennel Chesseracing's

HVALPENE FLYTTER HJEMMEFRA

Når hvalpene er 8 uger gamle, må de flyttes fra mor og søskende til deres nye hjem. Det er en stor omvæltning. Lyde, lugte og synsindtryk vil være forskellige fra det, de er vant til, og for første gang skal de undvære den flok, de har levet i og med døgnnet rundt. Det er vigtigt at give de nye hvalpeejere lidt information om, hvordan de gør overgangen nemmest for hvalpen og dermed dem selv.

Foto: Susanne Gram

Skal det være os to?

Det er naturstridigt for en lille hvalp at blive isoleret så tidligt, hvorfor det er vigtigt, at den får lov til at være en del af sin nye familie.

Den skal altså ikke ligge alene, isoleret fra resten af familien, før den er faldet til og føler sig tryk i det nye hjem.

De første uger bør hvalpens kasse stå ved siden af sengen om natten, eller man bør ligge på en madras ved siden af hvalpens kasse. Man kan så lægge en hånd ned i kassen til hvalpen, hvis den bliver urolig. På den måde er det også nemmere at registrere, når den vågner, så den kan komme udenfor og gøre sig ren.

Samtidig kan det gøre overgangen nemmere for hvalpen, hvis man investerer i en DAP- diffuser ® og/eller fodertilskuddet Zylkene ®.

Man kan aftale med hvalpekøberne, at de får et gammelt håndklæde el.lign. med hjem, som har ligget i hvalpekassen og lugter dejligt af tæven og hvalpene.

Det kan desuden være en god ide at give hvalpene en pose foder til 1-2 ugers forbrug med, så de ikke skal skifte både miljø og kost samtidig. Hvis hvalpekøberen vælger et andet foder til hvalpen, kan overgangen så ske gradvist, når hvalpen har vænnet sig til sine nye omgivelser.

DYRLÆGEHJÆLP

Der er forskel på, hvor meget hjælp og rådgivning man har brug for i forbindelse med et hvalpekuld, men forløber alting ukompliceret, vil det være naturligt at søge bistand på følgende tidspunkter:

FØR PARRING

Tal med dyrlægen om vaccination og ormekur til tæven og måske de andre hunde i hjemmet.

UMIDDELBART EFTER FØDSLEN

Her vil især uerfarne opdrættere kunne have glæde af dyrlægens hjælp til at undersøge tæve og hvalpe. Dyrlægen kan konstatere, om tæven er "tom", eller om der stadig er hvalpe i hende samt hjælpe med at vurdere, om der er mælk til hvalpene. Desuden vil en undersøgelse af hvalpene kunne afsløre misdannelser som ganespalte, navlebrok ol.

Foto: Intervet/Schering-Plough Animal Health

a og Elisabeth hygger sig sammen med Chessieracing's Anuke og Oban.

Foto: Susanne Gram

To trætte hvalpe hviler sig

Foto: Pernille Wennich

Der er også andre 4-benede man bør hilse på...

NÅR HVALPENE ER CA. 3 UGER

Her vil det være naturligt at søge rådgivning om ormekur samt fodring af tæve og hvalpe, når disse begynder at spise selv.

NÅR HVALPENE ER 6-8 UGER

Her vil det være naturligt med en sundhedsundersøgelse og vaccination af alle hvalpene. Herved kan de sendes ud i deres nye hjem med papirer på, at de er sunde og raske samt tidligt beskyttet mod smitsomme sygdomme, så den nye ejer kan komme videre med socialiseringen af hvalpen, mens den stadig er åben for indtryk.

HVALPEKØBERENS OPGAVE

Når hvalpen er 8 uger gammel kan den flytte til sit nye hjem, og nu overtages ansvaret for korrekt prægning af hvalpekøbereren. Er hvalpen ikke solgt, er det vigtigt, at opdrætteren er bevidst om at arbejde videre med hvalpen, da en hvalp, der f.eks. flytter fra land til by som 14-ugers og aldrig før har oplevet trafik og larm, vil få meget svært ved at vænne sig til dette.

Foto: Søren K. Lager, kennel Chessieracing's

Sproget udvikles ved kontakt med andre hunde. Leg er også en vigtig del af hvalpenes opdragelse

Nu er det for alvor tid til at opdage den store verden – både menneskenes og hundenes verden. Menneskeverdenen indebærer et behov for at stifte bekendtskab med trafik, hjælpemidler, åbne og lukkede trapper, broer, tunneller, kørsel i bil, bus og tog. For nogle hunde er det vigtigt at kunne færdes på en båd, og de fleste hunde vil have gavn af tidligt at stifte bekendtskab med andre husdyr som heste, får, køer, katte, kaniner, stuefugle osv.

Samtidig skal kendskabet til forskellige mennesketyper, husholdningsmaskiner, fyrværkerilyde osv. holdes ved lige.

Det er naturligvis ikke praktisk muligt at præsentere hvalpen jævnlige for alt, hvad den kommer til at møde senere i sit liv i løbet af de første 1-2 måneder i det nye hjem. Jo mere alsidigt et miljø den er vænnet til, jo nemmere vil den dog have ved at acceptere nye ting, som vil ligne noget, den har oplevet før. Man siger, at hvalpen kan generalisere.

Samtidig er hvalpen i gang med en meget vigtig udvikling af sit sprog. Dette sprog består bl.a. af et meget varieret kropssprog, som vi mennesker har svært ved at hjælpe den med at finpudse. Derfor er det vigtigt, at den dagligt hilser på og leger med andre hunde af forskellige størrelser og racer.

Især leg med andre hvalpe er gavnligt for denne udvikling og er i øvrigt med til at lære den at styre sit kæbetryk, så den ikke bider for hårdt under leg senere i livet.

Dette behov kan i byområder ofte opfyldes ved daglige besøg i de lokale parker, men det er en god ide at tilmelde sig et hvalpesocialiseringskursus eller andre arrangementer af samme karakter, hvis der er mulighed for det.

NÅR HVALPENE ER FLYTTET

De fleste tæver nyder freden, når deres hvalpe er "flyttet hjemmefra", men sker det på en gang, kan overgangen godt være lidt voldsom. I de fleste tilfælde vil det hjælpe tæven, at man bruger noget af al den energi, man før har ofret på hvalpene til at aktivere hende. Under alle omstændigheder bliver hunden aldrig for gammel til sjove og lærerige aktiviteter, og livet er jo ikke slut, fordi man er blevet mor.

Foto: Søren K. Lager, kennel Chessieracing's

Rigtig god fornøjelse med hvalpe og tæve

Dyrlæge Pernille Wennich
Dyrlæge Christina Lager
Dyrlæge Pernille Blok-Riisom

"En stor tak til de opdrættere og dyrlæger, som har bidraget med konstruktive forslag til materialet undervejs, og som har givet en kompetent og saglig vurdering af guiden samt hjulpet med en masse fantastiske billeder."

